

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Інститут філології та журналістики
Кафедра української мови

Н. М. Костусяк

***ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО
МОВОЗНАВСТВА***

РОБОЧА ПРОГРАМА

ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для студентів напрямку підготовки

6.020303 “Філологія (Українська мова та література)”

Луцьк
Вежа-Друк
2014

УДК 811.161.2-112(073)
ББК 81.411.1г.р30-2
І-90

*Рекомендувала до друку вчена рада
Інституту філології та журналістики Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки (протокол № 6 від 13 лютого 2014 року)*

Рецензенти:

Ю. В. Громик – кандидат філологічних наук, доцент кафедри історії та культури української мови, декан Інституту філології та журналістики Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;

Л. Ю. Туха – кандидат філологічних наук, доцент кафедри інженерної педагогіки, психології та українознавства Луцького національного технічного університету.

І 90 Костусяк Н. М.

Історія українського мовознавства : робоча програма та методичні вказівки для студентів напряму підготовки 6.020303 “Українська мова і література” / Н. М. Костусяк. – Луцьк : Вежа-Друк, 2014. – 36 с.

Навчально-методичне видання укладено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра філології, а також вимог кредитно-модульної організації навчального процесу. Воно містить відомості про структуру курсу “Історія українського мовознавства”, теми та питання для обговорення на практичних заняттях, завдання для самостійної, індивідуальної й модульних контрольних робіт, відомості про методи й засоби діагностики успішності навчання, список джерел. Усе це сприятиме оптимізації навчальної діяльності студентів, допоможе виробити й удосконалити навички та вміння, необхідні для лінгвістичної підготовки.

Для студентів напряму підготовки 6.020303 “Філологія (Українська мова та література)” освітньо-кваліфікаційного рівня *бакалавр*.

УДК 811.161.2’373.611(073)
ББК 81.411.1-9

© Костусяк Н. М., 2014

Вступ

Робочу програму навчальної дисципліни “Історія українського мовознавства” складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму 6.020303 “Філологія (Українська мова та література)”.

Предмет вивчення курсу “Історія українського мовознавства” – історія лінгвістичної думки в Україні від початку її зародження до наших днів.

Міждисциплінарні зв’язки. Курс “Історія українського мовознавства” виступає своєрідним продовженням навчальних дисциплін “Вступ до мовознавства”, “Сучасна українська літературна мова”, а також пов’язаний із проблематикою навчальних курсів “Історія української мови”, “Історична граматики української мови”, “Загальне мовознавство”, виступаючи логічним підсумком у цьому циклі.

Робоча програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Вступ. Мовознавство X – поч. XX ст.
2. Формування української термінології та правопису. Мовознавство 20-х років XX – початку XXI ст. в Україні.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів: <u>3</u>	Галузь знань 0203 “Гуманітарні науки”	нормативна
	Напрямок підготовки 6.020303 “Філологія (Українська мова та література)”	
Модулів: <u>3</u>	Спеціальність “Українська мова та література”	Рік підготовки: <u>4</u>
Змістових модулів: <u>2</u>		Семестр: <u>7–8</u>
ІНДЗ: <u>є</u>		Лекції: <u>34</u> год.
Загальна кількість годин: <u>144</u>		Практичні заняття: <u>12</u> год.
Тижневих годин (для денної форми навчання): Аудиторних: 7-ий семестр: <u>1</u> 8-ий семестр: <u>2</u> самостійної роботи: <u>1,5</u> індивідуальної роботи: <u>1,5</u>	Освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”	Самостійна робота: <u>50</u> год.
		Індивідуальна робота: <u>48</u> год.
		Форма контролю: <u>залік</u>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робочу програму курсу “Історія українського мовознавства” складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра філології, викладача української мови і літератури та зарубіжної літератури.

Курс “Історія українського мовознавства”, основне завдання якого – дослідження загальнотеоретичних проблем лінгвістичної науки в Україні від початку її зародження до наших днів, виступає своєрідним продовженням низки навчальних дисциплін, що викладають для студентів-філологів, і є логічним підсумком у цьому циклі.

Розвиток науки про мову можливий лише на базі глибокого вивчення її історії. Без осмислення процесу становлення мови, її суспільної функції, закономірностей розвитку неможливо побудувати об’єктивну та правильну теорію пізнання мови як системи. Усе це й визначає специфіку курсу “Історія українського мовознавства”, опанування якого має велике пізнавальне й виховне значення, а також відіграє особливо важливу роль у підготовці висококваліфікованих філологів-україністів.

Мета викладання навчальної дисципліни “Історія українського мовознавства” – забезпечити наукове розуміння загальних закономірностей та тенденцій становлення вітчизняної лінгвістики, простежити особливості її розвитку від початку зародження до сьогодні, з’ясувати сучасний стан і проблеми мовознавства в Україні.

Основні завдання вивчення дисципліни “Історія українського мовознавства” – ознайомити студентів з основними етапами розвитку вітчизняної лінгвістичної думки, напрямами роботи вчених-теоретиків минулого й сучасності, докладно розглянути їхній науковий доробок та найважливіші конкретні досягнення, схарактеризувати погляди видатних мовознавців на різні лінгвістичні явища. До важливих аспектів викладання курсу “Історія українського мовознавства” належить постійна орієнтація студентів на професійне застосування знань.

Вивчаючи курс “Історія українського мовознавства”, студенти повинні **знати:**

- основні етапи розвитку української лінгвістики;
- найважливіші напрями роботи вітчизняних дослідників;
- конкретні досягнення мовознавців минулого й сучасності.

Студенти повинні **вміти:**

- аналізувати мовознавчі праці українських лінгвістів;
- розглядати діяльність вітчизняних дослідників на тлі всього мовознавчого процесу;
- робити власні висновки та узагальнення.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Вступ. Мовознавство X – поч. XX ст.

Тема 1. Вступ

Предмет і завдання курсу “Історія українського мовознавства”. Основні етапи розвитку українського мовознавства. Українські лінгвісти про походження української мови. Проблема визначення статусу давньоруської мови.

Тема 2. Зародження мовознавства в східних слов'ян. Мовознавство в Київській Русі

Стан освіти в Київській Русі. Джерела, що засвідчують зацікавлення питаннями мовознавства в Київській Русі. Зародження початків давньоруської лексикографії.

Тема 3. Староукраїнське мовознавство XIV–XVIII ст.

Мовознавство старої доби. Мовознавчі трактати XIV–XVI ст. “Грамати́ка доброглаголиваго еллино-словенскаго языка”. Лінгвістичні дискусії щодо її назви. Система частин мови в цій праці. “Грамати́ка словенска” Л. Зизанія, її структура та значення в історії старого українського мовознавства. Терміносистема в цій праці. “Грамати́ки СлавенскиА правилое Свнтагма” М. Смотрицького як одна з найвизначніших лінгвістичних праць давнього слов'янського мовознавства. Лексико-граматичні класи слів та термінолексика на їх позначення в праці М. Смотрицького. Теоретичні засади та значення лінгвістичної праці І. Ужєвича “Граматыка словенская”. Система частин мови в граматиці І. Ужєвича. Лексикографічна робота в Україні в XIV–XVIII ст.

Тема 4. Українське мовознавство XIX – поч. XX ст.

Особливості функціонування й розвитку української мови та науки про неї у XIX – на поч. XX ст. “Грамматика малороссийского наречия” О. П. Павловського як перша грамати́ка живої народної української мови. Система частин мови в цій праці. Наукове вивчення української мови в працях П. Г. Житецького. Внесок К. П. Михальчука в розвиток українського мовознавства. Просвітницька та мовознавча діяльність І. Могильницького. Гіпотеза Погодіна – Лавровського – Соболевського про українську мову та дискусії навколо неї. Роль О. О. Потебні в розвитку українського мовознавства. Лінгвістичні праці Я. Головацького. Мовознавча діяльність Й. Лозинського. Лексикографічна робота в Україні в XIX – на поч. XX ст.

Змістовий модуль 2
Формування української термінології та правопису.
Мовознавство 20-х років ХХ – початку ХХІ ст. в Україні

Тема 5. Українська термінологія в її історії, розвитку, перспективі

Основні шляхи формування вітчизняної лінгвістичної термінології. Історія становлення сучасної граматичної термінології. Робота над унормування української термінології в період “золотого десятиріччя”. Головні напрями розвитку термінологічної системи в 30-х – 40-х роках ХХ ст. Термінотворча праця в 50-х – 70-х роках ХХ ст. Основні напрями термінотворчої праці на сучасному етапі. Проблеми сучасного лінгвістичного мовознавства. Зміни в граматичній термінології, запропоновані І. Р. Вихованцем та В. О. Горпиничем.

Тема 6. Історія українського правопису

Історія українського правопису (від XIV ст. до к. XVIII ст.). Правописи І. Котляревського й О. Павловського (у порівнянні). Правописна система М. О. Максимовича. Основні риси правопису збірки “Русалка Дністровая”. Боротьба між історико-етимологічними та фонетичними засадами правопису в XIX ст. Головні напрями роботи правописної комісії та підготовлені нею “Найголовніші правила українського правопису” (1921 р.). Історія укладання та видання “Українського правопису” 1928 року. Історія укладання та видання правописів 1933, 1946, 1960 років. Лінгвістичні дискусії щодо літери *Г*. Головні зміни в українському правописі 1990 року. Найважливіші зміни в проекті українського правопису 1999 (за ред. В. В. Німчука) та правописі 2003 (за ред. В. М. Русанівського).

Тема 7. Українське мовознавство 20–80-х років ХХ ст.

Формування українського мовознавства як багатогалузевої науки про мову в ХХ ст. Найважливіші праці з українського мовознавства радянського періоду. Наукова діяльність А. Кримського як мовознавця. Лінгвістична діяльність Є. Тимченка, його найважливіші граматичні праці. Основні напрями наукової роботи М. Грунського. М. Я. Калинович як представник порівняльно-історичного мовознавства. Мовознавча діяльність О. Синявського. Л. А. Булаховський – визначний учений-мовознавець. Коло наукових зацікавлень І. Огієнка як мовознавця. Ю. Шевельов – видатний учений ХХ ст., основні напрями його наукової діяльності. Мовознавча спадщина західноукраїнського мовознавця В. Сімовича. Наукова діяльність В. Ганцова. Основні напрями наукової роботи О. Курило. Відомий український мовознавець С. П. Бевзенко, основні напрями його лінгвістичної діяльності. Лінгвістична діяльність М. Ф. Наконечного. Мовознавча діяльність І. С. Свенціцького. Наукова діяль-

ність І. І. Ковалика. Внесок А. П. Грищенка в сучасне українське мовознавство. Лексикографічна робота в 20-х – 80-х роках ХХ ст.

Тема 8. **Мовознавство в незалежній Україні**

Мовознавство в незалежній Україні. Найважливіші українські лінгвістичні праці цього періоду. Пожвавлення роботи з питань культури української мови у зв'язку з набуттям останньою статусу державної. Сучасна мовна ситуація в Україні. Основні напрями наукової діяльності Інституту української мови НАН України. Роль В. В. Німчука в історії українського мовознавства. Концептуальні засади теоретичної граматики І. Р. Вихованця, К. Г. Городенської.

4. Структура навчальної дисципліни

<i>Назви змістових модулів і тем</i>	<i>Кількість годин</i>				
	<i>Усього</i>	<i>у тому числі</i>			
		<i>Лек.</i>	<i>Практ.</i>	<i>Інд.</i>	<i>Сам. роб.</i>
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Вступ. Мовознавство X – поч. XX ст.					
Тема 1. Вступ	9	4	1	2	2
Тема 2. Зародження мовознавства в східних слов'ян. Мовознавство в Київській Русі	13	4	1	4	4
Тема 3. Староукраїнське мовознавство XIV–XVIII ст.	14	4	2	4	4
Тема 4. Українське мовознавство XIX – поч. XX ст.	22	6	2	8	6
Разом за змістовим модулем 1	58	18	6	18	16
Змістовий модуль 2. Формування української термінології та правопису. Мовознавство 20-х років XX – початку XXI ст. в Україні					
Тема 5. Українська термінологія в її історії, розвитку, перспективі	19	4	1	8	6
Тема 6. Історія українського правопису	21	4	1	8	8
Тема 7. Українське мовознавство 20–80-х років XX ст.	28	6	2	8	12
Тема 8. Мовознавство в незалежній Україні	18	2	2	6	8
Разом за змістовим модулем 2	86	16	6	30	34
Усього годин	144	34	12	48	50

5. Теми практичних занять

№ з/п	Тема, питання для обговорення	Кількість годин
1	<p>Вступ. Зародження мовознавства в східних слов'ян. Мовознавство в Київській Русі</p> <p>1. Предмет і завдання курсу “Історія українського мовознавства”.</p> <p>2. Основні етапи розвитку українського мовознавства.</p> <p>3. Українські лінгвісти про походження української мови. Проблема визначення статусу давньоруської мови.</p> <p>4. Стан освіти в Київській Русі.</p> <p>5. Джерела, що засвідчують зацікавлення питаннями мовознавства в Київській Русі.</p> <p>6. Зародження початків давньоруської лексикографії.</p>	2
2	<p>Староукраїнське мовознавство XIV–XVIII ст.</p> <p>1. Мовознавство старої доби.</p> <p>2. Мовознавчі трактати XIV–XVI ст.</p> <p>3. “Грамати́ка доброглаголиваго еллино-словенскаго языка”. Лінгвістичні дискусії щодо її назви. Система частин мови в цій праці.</p> <p>4. “Грамматіка словенска” Л. Зизанія, її структура та значення в історії старого українського мовознавства. Терміносистема в цій праці.</p> <p>5. “Грамматіки СлавенскиѦ правильное Свнтагма” М. Смотрицького як одна з найвизначніших лінгвістичних праць давнього слов'янського мовознавства. Лексико-граматичні класи слів та термінолексика на їх позначення в праці М. Смотрицького.</p> <p>6. Теоретичні засади та значення лінгвістичної праці І. Ужевича “Граматыка словенская”. Система частин мови в граматиці І. Ужевича.</p> <p>7. Лексикографічна робота в Україні в XIV–XVIII ст.</p>	2
3	<p>Українське мовознавство XIX–поч. XX ст.</p> <p>1. Особливості функціонування й розвитку української мови та науки про неї у XIX – на поч. XX ст.</p> <p>2. “Грамматика малороссийского наречия” О. П. Павловського як перша грамати́ка живої народної української мови. Система частин мови в цій праці.</p> <p>3. Наукове вивчення української мови в працях П. Г. Житецького.</p> <p>4. Внесок К. П. Михальчука в розвиток українського мовознавства.</p>	2

	<p>5. Просвітницька та мовознавча діяльність І. Могильницького.</p> <p>6. Гіпотеза Погодіна – Лавровського – Соболевського про українську мову та дискусії навколо неї.</p> <p>7. Роль О. О. Потебні в розвитку українського мовознавства.</p> <p>8. Лексикографічна робота в Україні в ХІХ – на поч. ХХ ст.</p>	
4	<p>Українська термінологія в її історії, розвитку, перспективі. Історія українського правопису</p> <p>1. Основні шляхи формування вітчизняної лінгвістичної термінології. Історія становлення сучасної граматичної термінології.</p> <p>2. Робота над унормування української термінології в період “золотого десятиріччя”.</p> <p>3. Головні напрями розвитку термінологічної системи в 30-х – 40-х роках ХХ ст.</p> <p>4. Термінотворча праця в 50-х –70-х роках ХХ ст.</p> <p>5. Історія українського правопису (від Х ст. до к. ХVІІІ ст.).</p> <p>6. Боротьба між історико-етимологічними та фонетичними засадами правопису в ХІХ ст.</p> <p>7. Головні напрями роботи правописної комісії та підготовлені нею “Найголовніші правила українського правопису” (1921 р.).</p> <p>8. Історія укладання та видання “Українського правопису” 1928 року.</p> <p>9. Історія укладання та видання правописів 1933, 1946, 1960 років. Лінгвістичні дискусії щодо літери Г.</p>	2
5	<p>Українське мовознавство 20–80-х років ХХ ст.</p> <p>1. Формування українського мовознавства як багатогалузевої науки про мову в ХХ ст.</p> <p>2. Наукова діяльність А. Кримського як мовознавця.</p> <p>3. Лінгвістична діяльність Є. Тимченка, його найважливіші граматичні праці.</p> <p>4. Мовознавча діяльність О. Синявського.</p> <p>5. Л. А. Булаховський – визначний учений-мовознавець.</p> <p>6. Коло наукових зацікавлень І. Огієнка як мовознавця.</p> <p>7. Ю. Шевельов – видатний учений ХХ ст., основні напрями його наукової діяльності.</p> <p>8. Мовознавча спадщина західноукраїнського вченого В. Сімовича.</p> <p>9. Лексикографічна робота в 20-х – 80-х роках ХХ ст.</p>	2
6	<p>Мовознавство в незалежній Україні. Інститут української мови НАН України</p> <p>1. Мовознавство в незалежній українській державі. Най-</p>	2

<p>важливіші українські лінгвістичні праці цього періоду.</p> <p>2. Пожвавлення роботи з питань культури української мови у зв'язку з набуттям останньою статусу державної. Сучасна мовна ситуація в Україні.</p> <p>3. Основні напрями наукової діяльності Інституту української мови НАН України.</p> <p>4. Роль В. В. Німчука в історії українського мовознавства.</p> <p>5. Концептуальні засади теоретичної граматики І. Р. Вихованця й К. Г. Городенської.</p>	
Разом	12

6. Самостійна робота

Самостійна робота студентів передбачає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, вивчення деяких питань і тем, що не були розглянуті в курсі лекцій, підготовку до практичних занять, конспектування статей.

Ефективність самостійної роботи студента викладач виявляє на практичних заняттях, під час перевірки зошитів із самостійної роботи й враховує в загальній оцінці за змістовий модуль.

Зміст самостійної роботи студентів

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Вступ Опрацювати теоретичні основи лекційного матеріалу та літературу до теми.	2
2	Зародження мовознавства в східних слов'ян. Мовознавство в Київській Русі Опрацювати теоретичні основи лекційного матеріалу та літературу до теми.	4
3	Староукраїнське мовознавство XIV–XVIII ст. Опрацювати теоретичні основи лекційного матеріалу та літературу до теми.	4
4	Українське мовознавство XIX–поч. XX ст. 1. Опрацювати теоретичні основи лекційного матеріалу та літературу до теми. 2. Написати відповіді на питання: 1. Мовознавча діяльність Й. Лозинського. 2. Лінгвістичні праці Я. Головацького.	6
5	Українська термінологія в її історії, розвитку, перспективі 1. Опрацювати теоретичні основи лекційного матеріалу та літературу до теми. 2. Написати відповіді на питання: 1. Основні напрями термінотворчої праці на сучасному етапі. 2. Проблеми сучасного лінгвістичного термінознавства. Зміни в граматичній термінології, запропоновані І. Р. Вихованцем та В. О. Горпиничем.	6
6	Історія українського правопису 1. Опрацювати теоретичні основи лекційного матеріалу та літературу до теми.	

	<p>2. Написати відповіді на питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Правописні системи І. Котляревського й О. Павловського (у порівнянні). 2. Правописна система М. О. Максимовича. Основні риси правопису збірки “Русалка Дністровая”. 3. Головні зміни в українському правописі 1990 року. 4. Найважливіші зміни в проекті українського правопису 1999 (за ред. В. В. Німчука) та 2003 (за ред. В. М. Русанівського). 	8
7	<p>Українське мовознавство 20–80-х років ХХ ст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Опрацювати теоретичні основи лекційного матеріалу та літературу до теми. 2. Написати відповіді на питання: <ol style="list-style-type: none"> 1. Найважливіші праці з українського мовознавства радянського періоду. 2. Основні напрями наукової роботи М. Грунського. 3. М. Я. Калинович як представник порівняльно-історичного мовознавства. 4. Мовознавча діяльність О. Синявського. 5. Коло наукових зацікавлень І. Огієнка як мовознавця. 6. Наукова діяльність В. Ганцова. 7. Основні напрями наукової роботи О. Курило. 8. Відомий український мовознавець С. П. Бевзенко, основні напрями його лінгвістичної діяльності. 9. Лінгвістична діяльність М. Ф. Наконечного. 10. Мовознавча діяльність І. С. Свенціцького. 11. Наукова діяльність І. І. Ковалика. 12. Внесок А. П. Грищенка в сучасне українське мовознавство. 13. Лексикографічна робота в 20-х – 80-х роках ХХ ст. 	12
8	<p>Мовознавство в незалежній Україні. Інститут української мови НАН України</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Опрацювати теоретичні основи лекційного матеріалу та літературу до теми. 2. Написати відповіді на питання: <ol style="list-style-type: none"> 1. Пожвавлення роботи з питань культури української мови у зв’язку з набуттям останньою статусу державної. Сучасна мовна ситуація в Україні. 2. Основні напрями наукової діяльності Інституту української мови НАН України. 3. Роль В. В. Німчука в історії українського мовознавства. 	8
	Разом	50

Тести для самоконтролю

1. Укажіть, хто є автором такої періодизації історії українського мовознавства: 1) зародження мовознавства у східних слов'ян (XI–XIII ст.); 2) староукраїнське мовознавство (XIV–XVIII ст.); 3) українське мовознавство XIX – поч. XX ст.; 4) українське мовознавство радянського часу:

1. С. П. Бевзенко.
2. В. М. Павлюк.
3. М. А. Жовтобрюх.
4. С. П. Самійленко.

2. Укажіть, хто є автором такої періодизації історії українського мовознавства: 1) XIV–XVIII ст. – донауковий період українського мовознавства; 2) наука про мову в I пол. XIX ст.; 3) українське мовознавство другої половини XIX – поч. XX ст.:

1. С. П. Бевзенко.
2. В. М. Павлюк.
3. М. А. Жовтобрюх.
4. І. І. Ковалик.

3. Укажіть, хто є автором праці “Грамматіка словенска. Сьвер(ъ)шен(ъ)на(г)(о) искусства осми частій слова, и иных ну(ж)дны(х)” (1596 р.):

1. М. Смотрицький.
2. Л. Зизаній.
3. Учні Львівської братської школи.
4. І. Ужевич.

4. Укажіть, хто є автором праці “Грамматіка словенска. Сьвер(ъ)шен(ъ)на(г)(о) искусства осми частій слова, и иных ну(ж)дны(х)” (1596 р.):

1. М. Смотрицький.
2. Л. Зизаній.
3. Учні Львівської братської школи.
4. І. Ужевич.

5. Укажіть, про що йдеться в розділі “Ω етимології” в праці Л. Зизанія “Грамматіка словенска”:

1. Подано правила про наголос у словах і про складання віршів за зразками грецької версифікації.
2. Уміщено відомості про походження слів.
3. Проаналізовано літери, звуки та співвідношення між ними.
4. Викладено інформацію про частини мови та їхні категорії.

6. *Укажіть, хто вперше у вітчизняному мовознавстві виділив орудний (творител(ь)ный) відмінок:*

1. Мелетій Смотрицький.
2. Лаврентій Зизаній.
3. Максим Грек.
4. Іван Ужєвич.

7. *Укажіть, хто, вирізнивши вісім частин мови, вилучив артикль, оскільки він не властивий слов'янській мовній системі, увів вигук (мѣстоименіє); до шести відмінків, успадкованих від попередніх граматики, додав сьомий – місцевий (сказателный); увів в український алфавіт літеру г:*

1. Мелетій Смотрицький.
2. Лаврентій Зизаній.
3. Максим Грек.
4. Іван Ужєвич.

8. *Укажіть, якою мовою написана “Граматыка словенская” І. Ужєвича:*

1. Староукраїнською.
2. Грецькою.
3. Латинською.
4. Французькою.

9. *Укажіть, яка з граматичних праць свого часу не була опублікована, а збереглася у двох списках – Паризькому 1643 р. й Арраському 1645 р.:*

1. “Грамматика словенская” Л. Зизанія.
2. “Граматыка словенская” І. Ужєвича.
3. “Грамматіки СлавенскиА правильное Сунтагма” М. Смотрицького.
4. “Грамматика доброглаголиваго еллино-словенскаго языка”.

10. *Укажіть назву й автора першої друкованої граматики живої народної української мови:*

1. “Грамматика словенская” Л. Зизанія.
2. “Граматыка словенская” І. Ужєвича.
3. “Грамматіки СлавенскиА правильное Сунтагма” М. Смотрицького.
4. “Грамматика малороссийского наречия” О. П. Павловського.

11. *Укажіть прізвище українського філолога, культурно-освітнього й церковного діяча, одного з провісників національного відродження в Галичині, граматики першої третини ХІХ ст., автора праць “Наука християнская” (1815 р.), “Буквар словеноруського языка” (1816 р.), “Правила школьнії” (1817 р.), першої в Галичині граматики книжної української мови – “Граматики языка словено-руського” (1823 р.):*

1. К. П. Михальчук.
2. П. Г. Житецький.

3. І. Могильницький.
4. М. Ф. Наконечний.

12. *Укажіть, хто з українських лінгвістів к. XIX – поч. XX ст. є основоположником наукової української діалектології й автором праці “Наріччя, піднаріччя та говори Південної Росії у зв’язку з наріччями Галичини” (1871, опубл. 1877 рос. мовою):*

1. К. П. Михальчук.
2. П. Г. Житецький.
3. І. Могильницький.
4. М. Ф. Наконечний.

13. *Укажіть період, коли вперше в історії української мови термінологія розвивалася за визначеним планом та державною підтримкою й ґрунтувалася на таких головних принципах: термінологія повинна бути народною; у разі відсутності готового терміна його треба створити з власне-українських морфем; якщо новостворений термін був цілком не придатний, то наукову назву запозичували з мови-джерела; термін повинен бути легкозрозумілим; назва поняття має бути точна й однозначна:*

1. Період “золотого десятиріччя” (1921–1933 р.).
2. 30-і – 40-і роки XX ст.
3. 50-і –70-і роки XX ст.
4. 80-і –90-і роки XX ст.

14. *Укажіть, прізвище прибічника старого етимологічного правопису в XIX ст.:*

1. М. Максимович.
2. О. Павловський.
3. М. Шашкевич.
4. Є. Желехівський.

15. *Укажіть, у якому році з української абетки вилучено літеру г:*

1. 1929 р.
2. 1933 р.
3. 1946 р.
4. 1960 р.

16. *Укажіть прізвище академіка УАН, директора ІУНМ (з 1921 по 1929 р.), автора праць “Українська мова, звідкіля вона взялася і як розвивалася” (1922), “Нарис історії українського правопису до 1927 р.” (1929), “Українська грамати́ка” у 2-х томах (1907–1908):*

1. Є. К. Тимченко.
2. А. Ю. Кримський.
3. М. К. Грунський.

4. М. Я. Калинович.

17. Укажіть автора досліджень, присвячених синтаксичному аспектові аналізу відмінків української мови, зокрема “Функции генетива в Южнорусской языковой области”, “Льокатив в українській мові (з української складні)”, “Номінатив і датив в українській мові”, “Вокатив і інструменталь в українській мові”, “Акузатив в українській мові : (з української складні)”:

1. Є. К. Тимченко.
2. А. Ю. Кримський.
3. М. К. Грунський.
4. М. Я. Калинович.

7. Індивідуальна робота

Індивідуальна робота студентів передбачає написання реферату на одну із запропонованих тем і виконується на основі знань, умінь та навичок, одержаних під час лекційних і практичних занять.

Зміст індивідуальної роботи студентів

Теми рефератів

- Учення про частин мови в граматиках XIV–XVIII ст.
- Система частин мови в граматиках XIX ст.
- Учення про частин мови в граматиках XX ст.
- Лінгвістичні видання Івана Федорова.
- Питання української діалектології в працях лінгвістів XIX–поч. XX ст.
- Українські діалектологи радянської доби.
- А. Кримський та Ю. Шевельов про походження та основні етапи розвитку української мови.
- Кодифікація української мови в галицьких граматиках першої половини XIX ст.
- Проблема нормалізації української літературної мови 2-ої половини XIX – початку XX ст.
- Загальнолінгвістична теорія фонемі і її розвиток в Україні.
- Української лексикографії на Закарпатті в XIX – 1-ій пол. XX ст.)
- Лексикографія 1-ої пол. XX ст.
- Лексикографічна робота 2-ої пол. XX ст.
- Найважливіші лексикографічні праці поч. XXI ст.
- Західноукраїнське мовознавство XIX ст.
- Українське мовознавство 1918–1933 років.
- Українське мовознавство 1960–1980 років.
- Українське мовознавство поч. XXI ст.
- Українська лінгвістична термінологія XX ст.
- Українська науково-технічна термінологія XX ст.
- Правописні системи XIX ст.
- Проект нової редакції українського правопису 1999 (за ред. В. В. Німчука) та правопис 2003 (за ред. В. М. Русанівського).

Структура реферату

Титульний аркуш

Повинен містити всі найсуттєвіші для ідентифікації видання вихідні відомості. Зразок:

Міністерство освіти і науки України
Інститут філології та журналістики
Кафедра української мови
Назва навчального проекту
Прізвище, ім'я, по батькові студента,
шифр академічної групи, у якій навчається студент
Прізвище, ім'я, по батькові,
науковий ступінь, вчене звання наукового керівника
Місто – рік

Титульний аркуш – перша сторінка реферату. Його зараховують до загальної нумерації сторінок, проте на титульному аркуші номер сторінки не ставлять.

Зміст

Зміст повинен містити найменування та номери початкових сторінок усіх структурних частин: вступу, усіх розділів основної частини, висновків, списку використаної літератури, додатків (якщо необхідно). Нумерацію сторінок подають арабськими цифрами без знака № і позначки с.

Вступ

Розкриває зміст наукової проблеми та її значущість. Потрібно обґрунтувати актуальність роботи, сформулювати мету й завдання. Схарактеризувати джерельну базу роботи.

Основна частина

Складається з розділів та підрозділів, у яких стисло, логічно й аргументовано викладено зміст і результати роботи. Під час написання основної частини реферату студент обов'язково повинен покликатися на авторів і джерела, із яких запозичив матеріал чи певні положення.

Кожний розділ треба починати з нової сторінки.

Висновки

Відбивають найважливіші наукові та (чи) практичні результати дослідження. Важливо висловити власну думку з приводу основних положень обраної теми, аргументувати свою позицію.

Список використаної літератури

Повинен містити бібліографічні описи використаних джерел.

Додатки (за необхідності).

8. Методи навчання

Залежно від обсягу та складності матеріалу на лекціях викладач застосовує пояснювально-ілюстративний метод та / або метод проблемного викладення, на практичних заняттях – частково-пошуковий та / або репродуктивний методи; організація самостійної й індивідуальної роботи студентів передбачає поєднання прийомів репродуктивного, частково-пошукового та дослідницького методів.

9. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий контроль успішності студента (залік) має форму усного опитування за змістом усього курсу. Кожен білет містить три теоретичних питання.

Студенти, які упродовж семестру набрали 60 і більше балів, залік не складають.

Питання до заліку

1. Предмет і завдання курсу “Історія українського мовознавства”.
2. Основні етапи розвитку українського мовознавства.
3. Українські лінгвісти про походження української мови. Проблема визначення статусу давньоруської мови.
4. Стан освіти в Київській Русі.
5. Джерела, що засвідчують зацікавлення питаннями мовознавства в Київській Русі.
6. Зародження початків давньоруської лексикографії.
7. Мовознавство старої доби.
8. Мовознавчі трактати XIV–XVI ст.
9. “Грамматика доброглаголиваго еллино-словенскаго языка”. Лінгвістичні дискусії щодо її назви. Система частин мови в цій праці.
10. “Грамматика словенска” Л. Зизанія, її структура та значення в історії старого українського мовознавства. Терміносистема в цій праці.
11. “Грамматіки СлавенскиѦ правилное Сунтагма” М. Смотрицького як одна з найвизначніших лінгвістичних праць давнього слов’янського мовознавства. Лексико-граматичні класи слів та термінолексика на їх позначення в праці М. Смотрицького.
12. Теоретичні засади та значення лінгвістичної праці І. Ужевича “Граматыка словенская”. Система частин мови в граматиці І. Ужевича.
13. Лексикографічна робота в Україні в XIV–XVIII ст.
14. Особливості функціонування й розвитку української мови та науки про неї у XIX – на поч. XX ст.
15. “Грамматика малороссийского наречия” О. П. Павловського як перша грамматика живої народної української мови. Система частин мови в цій праці.
16. Наукове вивчення української мови в працях П. Г. Житецького.
17. Внесок К. П. Михальчука в розвиток українського мовознавства.

18. Просвітницька та мовознавча діяльність І. Могильницького.
19. Гіпотеза Погодіна – Лавровського – Соболевського про українську мову та дискусії навколо неї.
20. Роль О. О. Потебні в розвитку українського мовознавства.
21. Мовознавча діяльність Й. Лозинського.
22. Лінгвістичні праці Я. Головацького.
23. Лексикографічна робота в Україні в ХІХ – на поч. ХХ ст.
24. Основні шляхи формування вітчизняної лінгвістичної термінології. Історія становлення сучасної граматичної термінології.
25. Робота над унормування української термінології в період “золотого десятиріччя”.
26. Головні напрями розвитку термінологічної системи в 30-х – 40-х роках ХХ ст.
27. Термінотворча праця в 50-х – 70-х роках ХХ ст.
28. Основні напрями термінотворчої праці на сучасному етапі.
29. Проблеми сучасного лінгвістичного термінознавства. Зміни в граматичній термінології, запропоновані І. Р. Вихованцем та В. О. Горпиничем.
30. Історія українського правопису (від Х ст. до к. ХVІІІ ст.).
31. Правописні системи І. Котляревського й О. Павловського (у порівнянні).
32. Правописна система М. О. Максимовича. Основні риси правопису збірки “Русалка Дністровая”.
33. Боротьба між історико-етимологічними та фонетичними засадами правопису в ХІХ ст.
34. Головні напрями роботи правописної комісії та підготовлені нею “Найголовніші правила українського правопису” (1921 р.).
35. Історія укладання та видання “Українського правопису” 1928 року.
36. Історія укладання та видання правописів 1933, 1946, 1960 років. Лінгвістичні дискусії щодо літери *Г*.
37. Головні зміни в українському правописі 1990 року.
38. Найважливіші зміни в проекті українського правопису 1999 (за ред. В. В. Німчука) та 2003 (за ред. В. М. Русанівського).
39. Формування українського мовознавства як багатогалузевої науки про мову в ХХ ст.
40. Найважливіші праці з українського мовознавства радянського періоду.
41. Наукова діяльність А. Кримського як мовознавця.
42. Лінгвістична діяльність Є. Тимченка, його найважливіші граматичні праці.
43. Основні напрями наукової роботи М. Грунського.
44. М. Я. Калинович як представник порівняльно-історичного мовознавства.
45. Мовознавча діяльність О. Синявського.
46. Л. А. Булаховський – визначний учений-мовознавець.
47. Коло наукових зацікавлень І. Огієнка як мовознавця.

48. Ю. Шевельов – видатний учений ХХ ст., основні напрями його наукової діяльності.
49. Мовознавча спадщина західноукраїнського вченого В. Сімовича.
50. Наукова діяльність В. Ганцова.
51. Основні напрями наукової роботи О. Курило.
52. Відомий український мовознавець С. П. Бевзенко, основні напрями його лінгвістичної діяльності.
53. Лінгвістична діяльність М. Ф. Наконечного.
54. Мовознавча діяльність І. С. Свенціцького.
55. Наукова діяльність І. І. Ковалика.
56. Внесок А. П. Грищенка в сучасне українське мовознавство.
57. Лексикографічна робота в 20-х – 80-х роках ХХ ст.
58. Мовознавство в незалежній Україні. Найважливіші українські лінгвістичні праці цього періоду.
59. Пожвавлення роботи з питань культури української мови у зв'язку з набуттям останньою статусу державної. Сучасна мовна ситуація в Україні.
60. Основні напрями наукової діяльності Інституту української мови НАН України.
61. Роль В. В. Німчука в історії українського мовознавства.
62. Концептуальні засади теоретичної граматики І. Р. Вихованця й К. Г. Городенської.

10. Методи та засоби діагностики успішності навчання

Із метою діагностики й контролю ефективності навчальної (зокрема й самостійної) роботи студента впроваджено усне опитування на практичних заняттях, тематичні письмові самостійні роботи, підсумкові модульні контрольні роботи після вивчення кожного змістового модуля, виконання завдань ІНДЗ (написання рефератів).

Модульний контроль

Методичні рекомендації

Готуючись до модульних контрольних робіт, студенти повторюють теоретичний матеріал лекцій та практичних занять, а також питання, запропоновані для самостійного опрацювання.

Мета модульних робіт та комплексної контрольної роботи – з'ясувати й оцінити ступінь засвоєння студентами теоретичного матеріалу, оволодіння навичками самостійної роботи, уміння синтезувати набуті знання й робити власні висновки.

Модуль 1

Вступ. Мовознавство X – поч. XX ст.

Варіант 1

1. Предмет і завдання курсу “Історія українського мовознавства”.
2. “Граматика доброглаголиваго еллино-словенскаго языка”. Лінгвістичні дискусії щодо її назви. Система частин мови в цій праці.
3. Внесок К. П. Михальчука в розвиток українського мовознавства.

Варіант 2

1. Основні етапи розвитку українського мовознавства.
2. “Граматика малороссийского наречия” О. П. Павловського як перша граматика живої народної української мови. Система частин мови в цій праці.
3. Просвітницька та мовознавча діяльність І. Могильницького.

Варіант 3

1. Українські лінгвісти про походження української мови. Проблема визначення статусу давньоруської мови.
2. Теоретичні засади та значення лінгвістичної праці І. Ужевича “Граматыка словенская”. Система частин мови в граматиці І. Ужевича.
3. Лінгвістичні праці Я. Головацького.

Варіант 4

1. Стан освіти в Київській Русі.
2. “Грамматика словенска” Л. Зизанія, її структура та значення в історії старого українського мовознавства. Терміносистема в цій праці.
3. Мовознавча діяльність Й. Лозинського.

Варіант 5

1. Джерела, що засвідчують зацікавлення питаннями мовознавства в Київській Русі.
2. Лексикографічна робота в Україні в XIV–XVIII ст.
3. Роль О. О. Потебні в розвитку українського мовознавства.

Варіант 6

1. Зародження початків давньоруської лексикографії.
2. “Грамматіки СлавенскиѦ правильное Свнтагма” М. Смотрицького як одна з найвизначніших лінгвістичних праць давнього слов'янського мовознавства. Лексико-граматичні класи слів та термінолексика на їх позначення в праці М. Смотрицького.
3. Наукове вивчення української мови в працях П. Г. Житецького.

Варіант 7

1. Мовознавство старої доби.
2. Гіпотеза Погодіна – Лавровського – Соболевського про українську мову та дискусії навколо неї.
3. Лексикографічна робота в Україні в XIX – на поч. XX ст.

Варіант 8

1. Мовознавчі трактати XIV–XVI ст.
2. Особливості функціонування й розвитку української мови та науки про неї у XIX – на поч. XX ст.
3. Просвітницька та мовознавча діяльність І. Могильницького.

Модуль 2

Формування української термінології та правопису. Мовознавство 20-х років ХХ – початку ХХІ ст. в Україні

Варіант 1

1. Основні шляхи формування вітчизняної лінгвістичної термінології. Історія становлення сучасної граматичної термінології.
2. Головні зміни в українському правописі 1990 року.
3. Ю. Шевельов – видатний учений ХХ ст., основні напрями його наукової діяльності.

Варіант 2

1. Робота над унормування української термінології в період “золотого десятиріччя”.
2. Правописна система М. О. Максимовича. Основні риси правопису збірки “Русалка Дністровая”.
3. Коло наукових зацікавлень І. Огієнка як мовознавця.

Варіант 3

1. Головні напрями розвитку термінологічної системи в 30-х – 40-х роках ХХ ст.
2. Найважливіші зміни в проекті українського правопису 1999 (за ред. В. В. Німчука) та 2003 (за ред. В. М. Русанівського).
3. Мовознавча діяльність О. Синявського.

Варіант 4

1. Термінотворча праця в 50-х –70-х роках ХХ ст.
2. Історія українського правопису (від Х ст. до к. ХVІІІ ст.).
3. Наукова діяльність А. Кримського як мовознавця.

Варіант 5

1. Основні напрями термінотворчої праці на сучасному етапі.
2. Правописні системи І. Котляревського й О. Павловського (у порівнянні).
3. Наукова діяльність В. Ганцова.

Варіант 6

1. Проблеми сучасного лінгвістичного термінознавства. Зміни в граматичній термінології, запропоновані І. Р. Вихованцем та В. О. Горпиничем.
2. Історія укладання та видання правописів 1933, 1946, 1960 років. Лінгвістичні дискусії щодо літери *Г*.
3. Мовознавча діяльність І. С. Свенціцького.

Варіант 7

1. Головні напрями роботи правописної комісії та підготовлені нею “Найголовніші правила українського правопису” (1921 р.).

2. Формування українського мовознавства як багатогалузевої науки про мову в ХХ ст.

3. Відомий український мовознавець С. П. Бевзенко, основні напрями його лінгвістичної діяльності.

Варіант 8

1. Боротьба між історико-етимологічними та фонетичними засадами правопису в ХІХ ст.

2. Лінгвістична діяльність М. Ф. Наконечного.

3. Пожвавлення роботи з питань культури української мови у зв'язку з набуттям останньою статусу державної. Сучасна мовна ситуація в Україні.

Варіант 9

1. Історія укладання та видання “Українського правопису” 1928 року.

2. Основні напрями наукової роботи М. Грунського.

3. Лексикографічна робота в 20-х – 80-х роках ХХ ст.

Варіант 10

1. Основні шляхи формування вітчизняної лінгвістичної термінології. Історія становлення сучасної граматичної термінології.

2. М. Я. Калинович як представник порівняльно-історичного мовознавства.

3. Мовознавство в незалежній Україні. Найважливіші українські лінгвістичні праці цього періоду.

Варіант 11

1. Робота над унормування української термінології в період “золотого десятиріччя”.

2. Найважливіші праці з українського мовознавства радянського періоду.

3. Внесок А. П. Грищенка в сучасне українське мовознавство.

Варіант 12

1. Головні напрями розвитку термінологічної системи в 30-х – 40-х роках ХХ ст.

2. Лінгвістична діяльність Є. Тимченка, його найважливіші граматичні праці.

3. Основні напрями наукової діяльності Інституту української мови НАН України.

Варіант 13

1. Термінотворча праця в 50-х – 70-х роках ХХ ст.

2. Мовознавча спадщина західноукраїнського вченого В. Сімовича.

3. Концептуальні засади теоретичної граматики І. Р. Вихованця й К. Г. Городенської.

Варіант 14

1. Головні напрями роботи правописної комісії та підготовлені нею “Найголовніші правила українського правопису” (1921 р.).
2. Л. А. Булаховський – визначний учений-мовознавець.
3. Роль В. В. Німчука в історії українського мовознавства.

Варіант 15

1. Боротьба між історико-етимологічними та фонетичними засадами правопису в ХІХ ст.
2. Основні напрями наукової роботи О. Курило.
3. Наукова діяльність І. І. Ковалика.

КОМПЛЕКСНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант 1

1. Предмет і завдання курсу “Історія українського мовознавства”.
2. Мовознавча діяльність Й. Лозинського.
3. Лексикографічна робота в 20-х – 80-х роках ХХ ст.

Варіант 2

1. Основні етапи розвитку українського мовознавства.
2. Головні напрями роботи правописної комісії та підготовлені нею “Найголовніші правила українського правопису” (1921 р.).
3. Роль В. В. Німчука в історії українського мовознавства.

Варіант 3

1. Українські лінгвісти про походження української мови. Проблема визначення статусу давньоруської мови.
2. Робота над унормування української термінології в період “золотого десятиріччя”.
3. Наукова діяльність І. І. Ковалика.

Варіант 4

1. Стан освіти в Київській Русі.
2. Наукове вивчення української мови в працях П. Г. Житецького.
3. Лексикографічна робота в 20-х – 80-х роках ХХ ст.

Варіант 5

1. Джерела, що засвідчують зацікавлення питаннями мовознавства в Київській Русі.
2. Основні напрями наукової роботи М. Грунського.
3. Основні напрями наукової діяльності Інституту української мови НАН України.

Варіант 6

1. Зародження початків давньоруської лексикографії.
2. Роль О. О. Потебні в розвитку українського мовознавства.
3. Правописні системи І. Котляревського й О. Павловського (у порівнянні).

Варіант 7

1. Мовознавство старої доби.
2. Правописна система М. О. Максимовича. Основні риси правопису збірки “Русалка Дністрова”.
3. Ю. Шевельов – видатний учений ХХ ст., основні напрями його наукової діяльності.

Варіант 8

1. Мовознавчі трактати XIV–XVI ст.
2. Головні напрями розвитку термінологічної системи в 30-х – 40-х роках ХХ ст.
3. Наукова діяльність В. Ганцова.

Варіант 9

1. “Грамматика доброглаголиваго еллино-словенскаго языка”. Лінгвістичні дискусії щодо її назви. Система частин мови в цій праці.
2. Термінотворча праця в 50-х –70-х роках ХХ ст.
3. Внесок А. П. Грищенка в сучасне українське мовознавство.

Варіант 10

1. “Грамматіки СлавенскиѦ правилное Свнтагма” М. Смотрицького як одна з найвизначніших лінгвістичних праць давнього слов'янського мовознавства. Лексико-граматичні класи слів та термінолексика на їх позначення в праці М. Смотрицького.
2. Головні зміни в українському правописі 1990 року.
3. Мовознавча діяльність І. С. Свенціцького.

Варіант 11

1. Теоретичні засади та значення лінгвістичної праці І. Ужєвича “Грамматика словенская”. Система частин мови в граматиці І. Ужєвича.
2. Проблеми сучасного лінгвістичного термінознавства. Зміни в граматичній термінології, запропоновані І. Р. Вихованцем та В. О. Горпиничем.
3. Основні напрями наукової роботи О. Курило.

Варіант 12

1. Лексикографічна робота в Україні в XIV–XVIII ст.
2. Боротьба між історико-етимологічними та фонетичними засадами правопису в XIX ст.
3. Коло наукових зацікавлень І. Огієнка як мовознавця.

Варіант 13

1. Особливості функціонування й розвитку української мови та науки про неї у XIX – на поч. ХХ ст.
2. Основні шляхи формування вітчизняної лінгвістичної термінолексики. Історія становлення сучасної граматичної термінології.
3. М. Я. Калинович як представник порівняльно-історичного мовознавства.

Варіант 14

1. “Грамматика малороссийского наречия” О. П. Павловського як перша грамматика живої народної української мови. Система частин мови в цій праці.

2. Найважливіші зміни в проекті українського правопису 1999 (за ред. В. В. Німчука) та 2003 (за ред. В. М. Русанівського).
3. Лінгвістична діяльність М. Ф. Наконечного.

Варіант 15

1. Гіпотеза Погодіна – Лавровського – Соболевського про українську мову та дискусії навколо неї.
2. Лінгвістична діяльність Є. Тимченка, його найважливіші граматичні праці.
3. Мовознавство в незалежній Україні. Найважливіші українські лінгвістичні праці цього періоду.

Варіант 16

1. Історія українського правопису (від X ст. до к. XVIII ст.).
2. Внесок К. П. Михальчука в розвиток українського мовознавства.
3. Пожвавлення роботи з питань культури української мови у зв'язку з набуттям останньою статусу державної. Сучасна мовна ситуація в Україні.

Варіант 17

1. Просвітницька та мовознавча діяльність І. Могильницького.
2. Формування українського мовознавства як багатогалузевої науки про мову в XX ст.
3. Основні напрями термінотворчої праці на сучасному етапі.

Варіант 18

1. Лінгвістичні праці Я. Головацького.
2. Історія укладання та видання правописів 1933, 1946, 1960 років. Лінгвістичні дискусії щодо літери *Г*.
3. Відомий український мовознавець С. П. Бевзенко, основні напрями його лінгвістичної діяльності.

Варіант 19

1. Історія укладання та видання “Українського правопису” 1928 року.
2. Наукова діяльність А. Кримського як мовознавця.
3. Основні етапи розвитку українського мовознавства.

Варіант 20

1. “Грамматика доброглаголиваго еллино-словенскаго языка”. Лінгвістичні дискусії щодо її назви. Система частин мови в цій праці.
2. Лексикографічна робота в Україні в XIX – на поч. XX ст.
3. Мовознавча спадщина західноукраїнського вченого В. Сімовича.

Варіант 21

1. “Грамматіки СлавенскиА правилное Свнтагма” М. Смотрицького як одна з найвизначніших лінгвістичних праць давнього слов'янського мовознавства.

Лексико-граматичні класи слів та термінолексика на їх позначення в праці М. Смотрицького.

2. Найважливіші праці з українського мовознавства радянського періоду.
3. Мовознавча діяльність О. Синявського.

Варіант 22

1. Мовознавчі трактати XIV–XVI ст.
2. Л. А. Булаховський – визначний учений-мовознавець.
3. Концептуальні засади теоретичної граматики І. Р. Вихованця й К. Г. Горденської.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

За повну й вичерпну усну відповідь на практичному занятті студент максимально може отримати 4 бали. За письмову відповідь на кожне питання, не розглянуте на лекції й винесене на самостійне опрацювання, студент отримує по 0,5 бала. Кількість набраних балів за виконання всіх завдань відбито в таблиці 3.

Таблиця 3

Поточний контроль (мах = 40 балів)						Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1				Модуль 2		Модуль 3		
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			ІНДЗ	МКР 1	МКР 2
Т 1–2	Т 3	Т 4	Т 5–6	Т 7	Т 8			
4	4	5	7	10,5	5,5			
100								

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	Зараховано
82–89	B	
75–81	C	
67–74	D	
60–66	E	
1–59	Fx	Не зараховано

12. Методичне забезпечення

1. Мірченко М. В. Загальне мовознавство : робоча навчальна програма // М. В. Мірченко. Н. Б. Благовірна. – Луцьк : Ред.-вид. відд. “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2006. – 72 с.

Список джерел

1. Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови : [навч. посібник] / С. П. Бевзенко. – К. : Вища шк., 1991. – 231, [1] с.
2. Булахов М. Г. Восточнославянские языковеды: Библиогр. словарь. – Т. 3 (Л–Я) / М. Г. Булахов. – Мн. : Изд-во БГУ, 1978. – 384 с.
3. Горпинич В. О. Складні питання сучасного українського правопису / В. О. Горпинич, А. П. Грищенко, С. Я. Єрмоленко, Л. Т. Масенко, В. М. Русанівський. – К. : Наукова думка, 1980. – 224 с.
4. Жовтобрюх М. А. Нарис історії українського радянського мовознавства (1918–1941) / М. А. Жовтобрюх. – К. : Наукова думка, 1991. – 260 с.
5. Загнітко А. П. Історія українського мовознавства в особах : [наук.-навч. посіб.] / А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонНУ, 2006. – Ч. 1. – 184 с.
6. Інститутові української мови – 10 років // Українська мова. – 2001. – № 1. – С. 4–10.
7. Ковалик І. І. Загальне мовознавство : Історія лінгвістичної думки / І. І. Ковалик, С. П. Самійленко. – К. : Вища школа, 1985. – 216 с.
8. Кравчук Р. В. З історії слов'янського мовознавства (видатні славістично-мовознавці) / Р. В. Кравчук. – К. : Радянська школа, 1961. – 140 с.
9. Наконечна Г. Науково-технічна термінологія. Історія і сьогодення / Г. Наконечна. – Львів : Кальварія. – 110 с.
10. Німчук В. В. Мовознавство на Україні в XIV–XVII ст. / В. В. Німчук. – К. : Наукова думка, 1985. – 223 с.
11. Німчук В. В. Історія українського правопису : XVI–XX століття. Хрестоматія / В. В. Німчук. – К. : Наукова думка, 2004. – 584 с.
12. Огієнко Іван. Нариси з історії української мови. Система українського правопису : популярно-науковий курс з історичним освітленням / Іван Огієнко. – 2-е вид. – Вінніпег, Канада, 1990. – 216 с.
13. Павлюк М. В. Основні етапи розвитку українського мовознавства дожовтневого періоду / М. В. Павлюк. – К. – Одеса : Вища школа, 1978. – 184 с.
14. Панько Т. І. Українське термінознавство : [підручник] / Т. І. Панько, М. І. Кочан, Г. М. Мацюк. – Львів : Світ, 1994. – 216 с.
15. Розвиток мовознавства в УРСР. 1967–1977 / Відп. ред. І. К. Білодід. – К. : Наукова думка, 1980. – 248 с.

Зміст

Вступ	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	5
3. Програма навчальної дисципліни	6
4. Структура навчальної дисципліни	9
5. Теми практичних занять	10
6. Самостійна робота	13
Тести для самоконтролю	15
7. Індивідуальна робота	19
8. Методи навчання	21
9. Форма підсумкового контролю успішності навчання	21
Питання до заліку	21
10. Методи та засоби діагностики успішності навчання	24
Модульний контроль	24
<i>Модуль 1. Вступ. Мовознавство X – поч. XX ст.</i>	24
<i>Модуль 2. Формування української термінології та правопису.</i> Мовознавство 20-х років XX – початку XXI ст. в Україні	26
Комплексна контрольна робота	29
11. Розподіл балів, які отримують студенти	33
12. Методичні вказівки	34
13. Методичне забезпечення	34

Навчально-методичне видання

Костусяк Наталія Миколаївна

Історія українського мовознавства

*Робоча програма та методичні вказівки
для студентів напряму підготовки
6.020303 “Філологія (Українська мова та література)”*

Надруковано в авторській редакції

Формат 60×84 ¹/₁₆. Обсяг 2,09 ум. друк. арк, 2,01 обл.-вид. арк. Наклад 100 пр. Зам. 497.
Видавець і виготовлювач – Вежа-Друк (м. Луцьк, вул. Бойка, 1, тел. (0332) 29-90-65).
Свідоцтво Держ. комітету телебачення та радіомовлення України
ДК № 4607 від 30.08.2013 р.